

Videnskaben ændrer vores kultur, vores selvopfattelse, vores tankegang

Af Kasper Gade Foto: William Nielsen

"Jeg vil gerne forklare mennesker, som ikke sætter pris på videnskab og ikke har øjnene åbne for den, hvor vigtig og hvor dødinteressant den er."

"Det er fra videnskaben, at kulturen flyder. Den måde, vi ser på verden, skabes af den viden, vi har."

Det er lykkedes mig at få et interview med Lone Frank, Danmarks måske bedst kendte videnskabsjournalist. Hun er også kendt som en aktiv debattør og for hendes bøger om videnskabens rolle i vores liv, og så har hun vundet en række priser for sin formidling.

"Videnskaben ændrer vores kultur, vores selvopfattelse, vores tankegang, og jeg vil gerne gøre opmærksom på netop den

rolle," fortæller hun ivrigt og fortsætter: "For eksempel når opfattelsen af, at vi har luftige sjæle, ændrer sig til, at vi er vores fysiske hjerner, så skyldes det videnskaben. Og det forandrer hele vores tilgang til os selv og andre."

Over telefonen kan man høre en skepsis i hendes stemme, der leder tankerne hen på forskerens rationelle tilgang til hypotesespørgsmål. Man kan forestille sig, at en veludviklet skepsis kan være en arbejdsskade, når man bruger så meget tid på evidensbaseret forskning.

Ph.D. og hvad så?

Som barn drømte hun om at blive arkæolog. Senere ville hun hellere være psykiater. Men det afgørende øjeblik kom i gymnasiet, da nervesystemet var på tavlen i biologi. Det var så spændende, at Lone Frank læste biologi på universitetet og videre til en Ph.D. i neurobiologi. Arbejdet med Ph.D.'en viste sig at være for snævert - for specifikt. Forskningen krævede, at Lone Frank gravede sig ned i et lillebitte område af neurobiologien, nemlig hvordan en lille håndfuld vækstfaktorer spiller sammen med deres receptorer i en bestemt gruppe hjerneceller. Der var så meget andet videnskab, der også var fascinerende, men på trods af tvivl om fremtiden blev graden færdiggjort.

"Det var åndsvagt at stå med en kvart Ph.D. og bare give op," sukker Lone, "så måtte jeg i stedet tage min grad under armen og gøre et eller andet med den."

Inspiration fra USA

Ph.D.'en tog hun i New York i starten af 90'erne, og dér opdagede hun god videnskabsjournalistik, som det ses i The New York Times og The New Yorker. Et frø blev sået, men det varede dog noget tid, før hun kastede sig ud i at formidle videnskab. Efter Ph.D.'en fik hun et job i et patentbureau med løftet om kontakt med frontforskere og håndtering af nye videnskabelige fremskridt.

"Det var helt usandsynligt kedeligt!" Lone Frank stønner ved tanken. Arbejdet gik især ud på omhyggeligt at formulere patentkrav for at sikre størst mulig eneret for produktet. Det kunne være afgørende, hvor kommaet stod. Det krævede en skakhjerne med sans for detaljer, og hun har altid foretrukket at beskæftige sig med det overordnede billede.

Foregangskvinde for bred forskningsformidling

Man kan sige, at Lone Frank er ikke så meget barn af en videnskabelig revolution, som barn af en revolution for videnskabsformidling. Og herhjemme er hun en foregangskvinde for en forskningsformidling, der rammer bredt. Hun forklarer, at der er meget lav bevidsthed i vores samfund om, hvad videnskab er, og hvad det betyder.

"Meget ofte nægter folk at tage viden til sig. Der er mange mennesker, der ønsker at hænge fast i noget mystik. De ønsker at tro på astrologi eller naturmedicin, og bryder sig ikke om videnskab."

Hun forklarer, at der er en klar sammenhæng mellem viden og tankegang. Når man ikke forstår en evidensbaseret tankegang, så giver det problemer. Hun uddyber:

"Mange mennesker kan ikke skelne mellem statistiske undersøgelser og rene anekdoter. Sådan noget som: Min bedstemor fik det bedre ved at spise noget plantemedicin, og så må det jo virke. Man forstår ikke, at det ikke kan bruges som evidens."

Fra patentagent til fagskribent

Lone Frank er stærkt funderet i værdier fra oplysningstiden. Hun har for eksempel et personligt behov for fremskridt, for at blive bedre, for at mestre en evne eller et område - for så at finde noget nyt at blive god til. Stilstand eller rutine har igennem hendes karrierevej været drivkraften til at søge nye græsange. Hun forlod derfor arbejdet som patentagent for i stedet at forsøge sig med at lave freelancearbejde for forskellige aviser. I starten fik hun en artikel med her og der. Den lange uddannelse gav brugbare kompetencer, men var i øjnene på folk i mediebranchen til tider ligefrem en forhindring. En redaktør oplyste hende på et tidspunkt om, at hun vidste så meget, at hun umuligt kunne stille "de dumme spørgsmål!"

"En videnskabelig baggrund bliver ikke værdsat i medierne i Danmark," konstaterer Lone Frank og griner af det absurde.

Videnskab hører ikke med i dannelsen

Lone Frank mener, at manglen på forståelse for videnskabelig tankegang til dels skyldes, at vores dannelsesbegreb handler om kultur, kunst og historie, men ikke om videnskab. At videnskaben er blevet dirigeret over i et hjørne, og ikke har fået den centrale plads, den fortjener. Hun er ved at have talt sig varm nu, og det er tydeligt, at videnskabens rolle i samfundet er vigtig for hende.

Hun forklarer, at der er rigtig mange, der ikke forstår, hvad den videnskabelige metode går ud på.

"Mange - selv højtuddannede - mennesker mener, at den videnskabelige metode og naturvidenskab bare er ét paradigme blandt mange, man kan vælge at tro på. Men det er jo ikke en

form for tro. Det er en metode, der virker ved altid at stille spørgsmål."

Vendepunktet i hendes karriere opstod, da hun rendte Weekendavisens kulturredaktør på døren og spurgte, om de ikke manglede én til at skrive om videnskab. Efter nogle artikler som freelancer og et barselsvikariat for en kollega, der aldrig vendte tilbage, kom der en kontrakt på bordet. Det er nu 13 år siden, og Lone Frank skriver stadig fast for Weekendavisen.

At være videnskabsjournalist

Der er noget gør-det-selv kvinde over Lone Frank. Hun har aldrig taget kurser i at arbejde journalistisk, men har lært sit erhverv undervejs. Selvom hun er vild med sit fag, er arbejdet som videnskabsjournalist også et arbejde med udfordringer. Hver eneste uge skal hun finde på en ny idé at skrive om. Hun vil ikke skrive om enkelte forskningsresultater, men vil hellere trække de store linjer med et samlende tema. Hendes research kræver, at hun gennemlæser tykke bunker artikler og litteratur, før hun begynder at skrive.

"Man skal vide meget mere end det, der står i artiklen," forklarer hun. Arbejdet giver Lone Frank frihed til at beskæftige sig med de aktuelle videnskabelige emner, hun finder mest interessante. Selvom det til tider er hårdt, er det det værd.

"Jeg kan ikke forestille mig noget, som skulle være sjovere for mig." Man kan høre smilet i telefonen.

Fakta

Lone Frank er kendt for sit arbejde som videnskabsjournalist og forfatter. Hun har været fast skribent på Weekendavisen i 13 år og bliver ofte brugt i medierne som en ekspert i naturvidenskab. Hun har vundet flere formidlingspriser og er en aktiv debattør på områder såsom sundhed og etik. Lone Frank har også arbejdet med andre medier end de skrevne, fx har hun lavet tv-programmer, radioudsendelser og en dokumentar. Hendes seneste bog er Mit smukke genom (2010), som netop nu er nomineret til det britiske Royal Society's Winton Prize for Science Books.

Kasper Gade er uddannet biolog og har arbejdet meget med formidling, bl.a. i Miljøministeriet. Han har også skrevet undervisningsforløb for Gyldendal og Clio Online, og beskæftiger sig meget med erkendelsesteori og viden, der kan gøre os smartere. Læs mere på hans blog: www.mereviden.info